

УДК 796:371.134:379.151

А. В. СИДОРУК

викладач

Запорізький національний університет

ОРГАНІЗАЦІЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ АНІМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

У статті висвітлено та проаналізовано проблеми розвитку підростаючого покоління. Розглянуто зарубіжний досвід підготовки майбутніх фахівців з організації дозвілля як засіб вдосконалення системи освіти України. Виділено особистісні якості, якими має володіти майбутній педагог “вільного часу”. Наведено особливості програм підготовки майбутніх фахівців-аніматорів у навчальних закладах університетського типу зарубіжних країн.

Ключові слова: вища освіта, університет, програма підготовки, анімаційна діяльність, фахівець.

На всіх етапах виховання особливим є професійне становлення якостей фахівця, які направлені на виявлення та розв’язання проблем розвитку підростаючого покоління. Особливо актуальною стає професійна підготовка організаторів і анімаційних працівників масової оздоровчої фізичної культури. На сьогодні спостерігається дуже низький рівень здоров’я дітей, який пов’язаний з недостатнім їх фізичним розвитком і погіршенням умов організації відпочинку й дозвілля. Проблема оздоровлення та фізичного розвитку підростаючого покоління, раціональної організації його дозвілля, не приділено достатньої уваги. Підготовка спеціалістів у сфері анімаційної діяльності для залучення дітей до занять фізичною культурою та спортом є соціально необхідною й актуальною проблемою сучасного стану. Це зумовлено тим, що для організації процесу фізичного виховання з дітьми, які мають різний рівень підготовки й різні медичні групи уроки фізичної культури повинні передбачати різноманітні форми й методи роботи, організацію різноманітних фізкультурно-оздоровчих, спортивних заходів, дозвілля із застосуванням активних форм. Тому для вдосконалення системи освіти України буде корисним є врахування особливостей підготовки майбутніх фахівців фізичної культури в зарубіжних навчальних закладах.

Педагогічне значення творчих, оздоровчих, освітніх та виховних підходів навчання анімаційної діяльності полягає в тому, що вони не просто формують у суб’єкта діяльне культурно-творче ставлення до свого вільного часу, а й наділяють його якостями професійного організатора дозвіллевих взаємодій, що має серйозний арсенал засобів духовно-культурного збагачення дозвілля інших людей (Н. Н. Ярошенко [10, с. 36], І. І. Шульга [9, с. 134], І. І. Булигіна [2, с. 38], К. М. Прієзжева [8, с. 36], Л. В. Курило [6, с. 15], Є. Б. Мамбеков [7, с. 7] та ін). Теоретичні й методологічні засади організації навчання вивчали: Г. Гребенюк, Р. Гуревич, О. Дубінчук, В. Лозовецька.

Мета статті – розглянути особливості підготовки майбутніх фахівців анімаційної діяльності в зарубіжних навчальних закладах.

Методи дослідження:

- теоретичний аналіз;
- вивчення й узагальнення передового та інноваційного досвіду.

Незважаючи на розбіжності в кадровій політиці зарубіжних країн, загальним є те, що в основі професійної підготовки фахівців педагогічної сфери лежать дві фундаментальні концепції: ідея професіоналізму та ідея прав людини.

Освіту з анімаційної діяльності можна отримати в навчальних закладах або на відповідних курсах, за умови наявної вищої освіти та практичного досвіду соціально-культурної роботи.

Вищі навчальні заклади зарубіжних країн проходять акредитацію, яка передбачає всі процедурні й організаційні критерії, необхідні для ефективного здійснення навчального процесу. Акредитація – це процедура надання вищому навчальному закладу певного типу права провадити освітню діяльність, пов'язану із здобуттям вищої освіти та кваліфікації, відповідно до вимог стандартів вищої освіти, а також до державних вимог щодо кадрового, науково-методичного та матеріально-технічного забезпечення [4]. Це статус надано академічному інституту чи програмі, які відповідають установленим критеріям якості освіти. Метою акредитації є гарантована якість програм і допомога в їх удосконаленні. Програми, які подають на акредитацію, підлягають суворому оцінюванню та вивченню рецензій. Так, у Каліфорнійському державному університеті акредитовано навчальні програми на факультеті рекреаційного адміністрування та дозвілля, в Державному університеті Сан-Франциско – рекреації та дозвілля, у Флоридському міжнародному університеті – дозвіллевого обслуговування.

Вагома частина навчального процесу в закордонних програмах належить практичному навчанню: наприклад, у Франції обсяг практичного навчання становить 55–65% усього навчального процесу, у Великобританії – 50%, в Італії – 40%, у Німеччині – 35–40%, у Бельгії – 30%, в Польщі та Данії – 25% і 20% відповідно. Викладачів навчальних закладів, які надають допомогу студентам під час проходження практики в організаціях і агентствах називають т'юторами (tutor) [3, с. 45].

Фахівець з організації дозвілля “в різних країнах трактується по-різному. Наприклад, у Італії, Іспанії, Франції фахівців дозвільної сфери називають соціокультурними аніматорами, у Німеччині – педагогами вільного часу, у США – терапевтами-рекреаторами, а у Великобританії – соціальними працівниками [7].

Особливості роботи фахівця з організації дозвілля полягає в тому, що характер його діяльності вимагає широкої обізнаності знань: від основ соціальної та культурної політики держави, загальної організації системи соціального забезпечення, специфіки функціонування дозвільної інфраструктури, демографічних особливостей до конкретних методів роботи з пред-

ставниками різних вікових груп. Спеціаліст дозвільної сфери повинен володіти багатьма професійними навичками, що вирішували б проблеми як у сфері культури, педагогіки й психології, так і в соціальній роботі.

У Франції дефініція “аніматор” має різноманітні напрямлення. Він розглядається як професійний працівник соціально-виховної анімації, функції якого полягають у розвитку виховного, культурного та спортивного потенціалу людини; як фахівець соціальної області, мета якого полягає в задоволенні потреб, бажань і запитів соціальних верств населення; як агент культурної та громадської діяльності, покликаний підвищувати суспільну свідомість, покращувати життя громади, розвивати культурну демократію. Аніматори займаються такими видами діяльності, як художня творчість (84%), фізичний розвиток і спорт (51%), економічні проекти (51%), суспільна й політична робота (51%), психолого-педагогічна діяльність (46%), культурно-освітня робота (43%), туристика (36%), наукова діяльність (28%) [5, с. 36].

Робота аніматора ґрунтується на принципах і цінностях активного ентузіазму й реалізується в інституційних межах, які можуть набувати різні форми (асоціації, соціальні установи, установи культури й освіти, міністерства). Анімаційна робота вимагає різних прийомів, що зобов’язують аніматора бути компетентним, кваліфікованим, здійснювати різноманітну практику освітньої, культурної, мистецької, громадської, спортивної та інших видів діяльності.

Спеціальна підготовка педагогів вільного часу в Німеччині здійснюється у вищих навчальних закладах, а також на курсах педагогіки вільного часу починаючи з 70-х рр. ХХ ст. Педагог вільного часу розглядається німецькими вченими й практиками як працівник сфери послуг високої кваліфікації. Його пріоритетне завдання полягає в організації дозвілля та спілкування населення. А тому цей фахівець повинен уміти налагоджувати відносини з представниками різних соціально-демографічних верств населення, розпізнавати й аналізувати потреби відвідувачів дозвіллевих закладів, сприяти задоволенню інтересів населення, допомагати вирішувати різноманітні проблеми підлітків та молоді, направляти їх на прийняття самостійних рішень, що не суперечать педагогічним основам; здійснювати, при виконанні своїх функціональних обов’язків, педагогічний вплив. Педагог вільного часу повинен координувати соціально-культурні ініціативи, розробляти й реалізовувати соціально-культурні проекти, здійснювати стратегію дозвілля [8, с. 14].

Для покращення системи освіти України корисним буде ознайомитися з навчальними програмами, розробленими університетами Великобританії. Ці програми складаються з таких розділів: вивчення психолого-педагогічних, медичних, соціальних основ розвитку молоді; вивчення закономірностей і тенденцій розвитку сучасного суспільства; оволодіння основами молодіжного керівництва [3].

У першому розділі відвідувачі курсів знайомляться з психологією і педагогікою дитячого, підліткового та молодіжного віку; теорією та мето-

дикою молодіжного руху; історією Служби молоді країни. Другий розділ передбачає вивчення розвитку громадських об'єднань, законодавчо-правової бази, яка регулює їх діяльність, соціальних і економічних умов життя молоді, молодіжної політики країни. Мета третього розділу полягає у використанні та апробації отриманих знань на практиці під безпосереднім наглядом викладача університету. Студенти працюють у різноманітних соціально-культурних установах, освітніх закладах, громадських центрах, дитячих і молодіжних об'єднаннях.

Незважаючи на все розмаїття діяльності цей педагог повинен об'єднувати в собі комплекс професійних знань, умінь і навичок; володіти ораторською майстерністю; організовувати різноманітні змагання та конкурси, стимулювати інтерес до участі в них; налагоджувати роботу в гуртках.

Кожна зарубіжна країна має власну концепцію підготовки фахівців дозвільної сфери. Її основні форми й методи відображають національну культуру, традиції, специфіку суспільно-історичного розвитку. Наприклад, у Канаді і США діють певні вікові обмеження та вимоги освітнього характеру; в Індонезії, Новій Гвінеї, Швейцарії потрібно мати практичний досвід соціально-культурної роботи; в Австрії діє психологічний допуск.

У Швейцарії відповідальність за організацію освіти розподілена між державою, кантонами і громадами. У зв'язку з тим, що кожен кантон має власне шкільне законодавство, тут відсутня єдина національна система освіти, немає й національного міністерства освіти. Така децентралізована система склалася внаслідок існування різних культур і мов.

У Швейцарії налічується 10 кантональних університетів, викладання дисциплін у яких відповідно до мовного регіону: в Базелі, Берні, Люцерні, Санкт - Галлені, Цюриху – німецькою мовою; французькою – в Женеві, Лозанні, Невшателі; в Лугано – італійською та на двох мовах (німецькою і французькою) – у місті Фрібург.

Ці виші характеризуються науково орієнтованою спрямованістю навчального процесу та надають якісну підготовку фахівців на університетському рівні. Навчальний процес тут базується на новаторських, реформістських принципах: ключова мета викладачів – перетворити навчання в дуже цікавий процес. Освітня система в цій державі гнучка й неповторна – їй притаманні найкращі риси британської, американської, німецької та французької шкіл [1].

У Швейцарії поняття аніматора ототожнюють до поняття соціального педагога. Школи з підготовки соціальних педагогів та аніматорів об'єднують у свої власні асоціації. Таким чином, у Швейцарії є Асоціація шкіл соціальної педагогіки (включає 14 шкіл) та Асоціація соціокультурної анімації (включає 4 школи). Але якщо поза межами Асоціації існує університет з підготовки соціальних педагогів, то жоден університет у країні не готує повноцінних фахівців у галузі анімації.

Деякі кантони (або групи кантонів) створили школи, які готують фахівців для трьох основних сфер – соціальної роботи, соціальної педагогіки

та анімації. Такі школи можуть бути одночасно членами всіх трьох асоціацій: Асоціації шкіл соціальної роботи, Асоціації шкіл соціальної педагогіки та Асоціації соціокультурної анімації. Однак намічається тенденція до об'єднання цих асоціацій [1].

Оскільки підготовка кадрів з анімаційної діяльності у Швейцарії здійснюється на рівні коледжу, практично поза університетських структур, це і є те, що відрізняє її від Канади, США, де підготовка педагогів вільного часу є частиною університетської системи.

Характерною рисою Швейцарії є те, що студентами цих шкіл стають люди більш старшого віку. Так, за результатами аналізу вікової категорії студентів у німецькомовній частині Швейцарії показало, що близько 60% всіх студентів старше 30 років, близько 17% – старше 40 років. Лише 10% серед них мають вік від 21 до 25 років. Це пояснюється тим, що організація дозвілля населення вимагає “особистої зрілості” фахівця, яка пов'язана з віком і життєвим досвідом. Що стосується співвідношення статей, то, за даними Асоціації, воно становить 1: 1 [1].

Виходячи з вищевикладеного, необхідно зазначити, що використання зарубіжних програм підготовки майбутніх фахівців анімаційної діяльності в системі освіти України, можливе лише частково, адже освіта – це, насамперед, джерело власної культури держави, її унікальності та багатства.

Висновки. Отже, проаналізувавши процес підготовки педагогів дозвільної сфери в зарубіжних країнах, можна констатувати, що освітня система демократичних країн світу має культуротворчу модель, мета якої полягає не тільки в споживанні і трансляції знань, а й у здібності людини відновлювати їх у різних формах соціально-культурної практики, зокрема – дозвілля.

Наукове усвідомлення та аналіз суті й специфіки підготовки фахівців дозвільної сфери в зарубіжних країнах дасть змогу удосконалити професіограму фахівця анімаційної діяльності в Україні, визначити об'єктивні можливості й умови поліпшення підготовки фахівців цієї професійної сфери.

Наукова значущість цієї проблеми і є перспективою для подальших досліджень.

Список використаної літератури

1. Валлимманн И. Специфика подготовки социальных работников в Швейцарии [Электронный ресурс] / И. Валлимманн. – Режим доступа: http://lib.uni-dubna.ru/-search/files/sr_shvec/~sr_shvec.htm.
2. Булыгина И. И. Менеджмент туристской и гостиничной анимации / И. И. Булыгина, Н. И. Гаранин. – Москва : Турист, 2008. – 128 с.
3. Дуликов В. З. Социально-культурная работа за рубежом / В. З. Дуликов. – Москва : МГУКИ, 2008. – 97 с.
4. Про вищу освіту : Закон України. – Київ : Парламентське вид-во, 2006. – 64 с.
5. Кірсанов В. В. Класифікація функцій і підготовка кадрів соціокультурних аніматорів у французькій культурології дозвілля (60–90-ті роки) / В. В. Кірсанов // Вісник Книжкової палати. – 2000. – № 10. – С. 32–36.
6. . Курило Л. В. Теория и практика анимации: / Л. В. Курило. – Москва : Турист, 2009. – 195 с.
7. . Мамбеков Е. Б. Организация досуга во Франции: Анимационная модель : автореф. дис. ... канд. пед. наук / Евфрат Багдатович Мамбеков. – Санкт-Петербург : Гос. ин-т культуры, 1992. – 16 с.

8. Приезжева Е. М. Социально-культурная анимация в туризме / Е. М. Приезжева. – Москва : Турист, 2008. – 63 с.
9. Шульга И. И. Педагогическая анимация в практике социального воспитания за рубежом / И. И. Шульга // Школьные технологии. – 2008. – № 3. – С. 134–136.
10. Ярошенко Н. Н. Социально-культурная анимация / Н. Н. Ярошенко. – Москва : РЗИ МГУКИ, 2009. – 126 с.

Стаття надійшла до редакції 11.10.2015.

Сидорук А. В. Организация подготовки будущих специалистов анимационной деятельности в высших учебных заведениях зарубежных стран

В статье освещены и проанализированы проблемы развития подрастающего поколения. Рассматривается зарубежный опыт подготовки будущих специалистов по организации досуга как средство совершенствования системы образования Украины. Выделены личностные качества, которыми должен обладать будущий педагог “свободного времени”. Приведены особенности программ подготовки будущих специалистов-аниматоров в учебных заведениях университетского типа зарубежных стран.

Ключевые слова: высшее образование, университет, программа подготовки, анимационная деятельность, специалист.

Sydoruk A. Organization of Training of Future Specialists of Animation Activities in Higher Educational Institutions of Foreign Countries

The article highlights and analyzes the problems of the younger generation. We consider international experience in training future experts in the organization of leisure as a means of improving the system of education in Ukraine. Marked personality, which should have a future teacher of “free time”. Peculiarities of training programs for future professional animators in educational institutions of the university type of foreign countries.

Characterized by areas of training versatile entertainers in France, which require different preparation means that oblige the animator to be competent, qualification technician to perform the different practices of educational, sports and cultural activities. The following specific training educators of free time in Germany, which is not only in higher education and pedagogy courses free time. The features educational programs developed by universities in the UK. These programs consist of the following: the study of psycho-pedagogical, medical and social foundations of youth; the study of patterns and trends of modern society; mastering the basics of youth leadership. Determined education organization in Switzerland, which is divided between the state, cantons and communities. We characterize higher education research – oriented thrust of the educational process and the provision of high quality training at university level. These features three associations: Association of Schools of Social Work, Social Pedagogy Association of Schools and the Association of Sociocultural Animation.

Key words: higher education, university training program, animation activities specialist.